

Värnpliktsvägran

Ett föredrag (hållet som inledning till en diskussion i Kalmar-klubben)

Rickard Almskoug

1908

Bland de frågor, som för den framstormande arbetarerörelsen kommer att äga allt större och större betydelse, intager antiilitärfrågan onekligen ett framstående rum. Tänker vi oss, att arbetarnas frigörelsekamp i en snar framtid skall leda till en slutuppgörelse med klassamhället, och även om uppgörelsen mot förmodan skulle verkställas i parlamentet, måste vi i tid intaga ställning till militarismen. Dedn samhällsklass, som har inträde av den närvarande samhällsordningen, skall icke uppgiva sin ställning utan att begagna sig av alla till buds stående försvarsmedel. Bland de stöd, kapitalistsamhället har att lita till, är militärväsendet det starkaste. För oss gäller det således, att antingen helt rycka undan eller åtminstone försvaga detta stöd. Även då det gäller olika arbetaregrupper mindrer strider mot kapitalet är det av vikt vilken ställning militären intager till arbetarefrågan.

Såsom den mäktigaste åtgärd arbetareklassen kan vidtaga i denna sak är värnpliktssträjken att betrakta.

Frågan om värnpliktsvägran sammanhänger med frågan om agitationen bland militären, så att man inte kan behandla den förra utan att vidröra den senare.

Angående dessa frågor råder märkvärdigt nog bland arbetarna olika uppfattningar, vilka jag med några ord skall beröra. Några anse värnpliktsvägran såsom den enda fullt målmedvetna och konsekventa kamp mot militarismen och framföra som skäl därför, att det är en bildad människa ovärdigt att ikläda sig krigaredräkt och delta i övningar avsedda att lära massmörda människor på andras befallning. Dessa skäl äro oftast av moralisk och humanitär, någon gång av religiös art. Då värnpliktsvägraren ställer sig i opposition mot landets lagar och ådrager sig fängelsestraff, uppstår frågan, om han handlar klokt, och gagnar den sak han vill tjäna, med att bokstavligt följa sina principer? Denna fråga har givit andra - vilka i princip äro av samma mening i militärfrågan - anledning att hysa en avvikande uppfattning i denna särskilda fråga. Dessa anse, att individen genom sin värnpliktsvägran endast onödigt kastar bort sin tid, samt försummar ett gynnsamt tillfälle att bland sina kamrater på lägerplatserna agitera för den revolutionära socialismens idéer. Och åter andra anse, att både värnpliktsvägran och militär agitationen i sin helhet äro skadliga för arbetarerörelsen, enär man endast därigenom retar upp klassamhället mot sig och framtingar nya lagar, vilka alltmera inskränka vår förut så starkt begränsade frihet. Denna invändning innebär onekligen mycken sanning, men vi kan likväl icke taga hänsyn därtill. *För oss gäller det att gå framåt, till kamp mot förtrycket, även om man med aldrig så stränga lagar söker kringläsa vår frihet!*

Trycket av dessa lagar, skall för övrigt snart bliva för starkt, då de ju med naturnödvändighet komma att sprängas. *Hurudant än offrens öde blir, kräver dock vår gemensamma sak detta offer.* Ty lika som militarismen är ett mänsklighetens (andliga) fattigdomsbevis, utgör den en ständig fara för krigiska förvecklingar folken emellan. Den gamla satsen, på vilken rustningsfantasterna stöda sig: "Vill du ha fred, så rusta till krig" bör inte äga något som helst värde, någon som helst giltighet, då folken vunnit över barbarstadiet.

Vi anse oss leva i en civilisationens och kulturens guldålder - dock ha nationerna ingen rätt att kalla sig civiliserade, så länge de icke med allvar arbeta på att avskaffa krigsväsendet.

Det är inte vi arbetare, som ha inträde av militärväsendet (vi ha för övrigt gjort nog då vi dagligen riskera, offra liv och lemmar i fabriker: denna värnplikt synes mer än tillräcklig); det är kapitalets män och kvinnor som ha fördel av det lysande eländet, dels för att få ytterligare tillfälle att utsuga arbetarna, folket, dels för att skaffa god utkomst och en lysande social ställning åt sina söner, samt slutligen - löjligast men viktigast - för att få stiligast kavaljerer åt sina döttrar. Bör man så förvåna sig, om vi undandraga militarismen *vårt* stöd?

Alla människor, vilken samhällsklass de än tillhöra, svara nog då man frågar dem om militarismen, att det är ett ont, men ett nödvändigt sådant. Då människorna bliva goda och ondskan försvinner, då... men inte förr, säga de. Jag frågar: Hur ska människorna kunna bliva så goda, så länge de läras, att det ädlaste och högsta i samhället är att lära sig fosterlandskärlek och tapperhet? Märk väl, att med fosterlandskärlek och tapperhet menas just att vara beredd på att skjuta ner folk som aldrig gjort oss något ont. Hur skall folk bli ädla och goda, då barnen redan i skolan få lära att mordandets konst är den ädlaste konst, och tillika att den inbringar både guld och ära?

Vår tid har företagit en omvärdering av det bestående värdet och det är vår plikt att praktiskt visa vilket "värde" vi tillmäta militarismen. Hänsynsfullheten har så länge hindrat oss att utföra några dådkraftiga handlingar, att det är på tiden, vi genom en kraftig hänsynslöshet visa de maktägande, vad vi tänka och vilja. På vilket sätt kan vi då bättre visa vår mening i militärfrågan än genom att helt vägra att stå till tjänst för den barbariska institutionen?

Frågan om värnpliktsvägran är emällertid, på grund av de offer den kräver av individen, en så viktig fråga, att det är klokast låta var och en avgöra sin ställning till den, d. v. s. att ej öva något starkt tryck på den värnpliktige. (Själv har jag mönstrat, men tror att exercerandet får vara.) Då det för en värnpliktig gäller valet mellan vägran och fullgörandet av densamma torde som sagt hans individuella läggning få fälla utslaget. Frågan har emällertid tvänne grunddrag, vilka synas mig böra noga beaktas: Skall militarismen störtas genom att söka förhindra värvning, rekrytering, eller genom att armén genomsyras av antimilitaristiska läror och därigenom göres opålitlig?

Jag har härmed endast givit en kort överblick av frågans läge samt sökt framdraga några synpunkter, vilka jag hoppas den blivande debatten kommer att närmare utreda. Som slut vill jag endast hava sagt, att för den händelse man förebrår oss, att vi undandraga oss att försvara "vårt land", så svara vi: Låt de män, som utnyttja landets fördelar, försvara det om de våga, vi kunna leva utan försvar och anfall, - i fred.

Det Anarkistiska Biblioteket

Rickard Almskoug
Värnpliktsvägran
Ett föredrag (hållet som inledning till en diskussion i Kalmar-klubben)
1908

Tidningen Brands månadshäfte #6-7 1908

www.anarkistiskabiblioteket.se